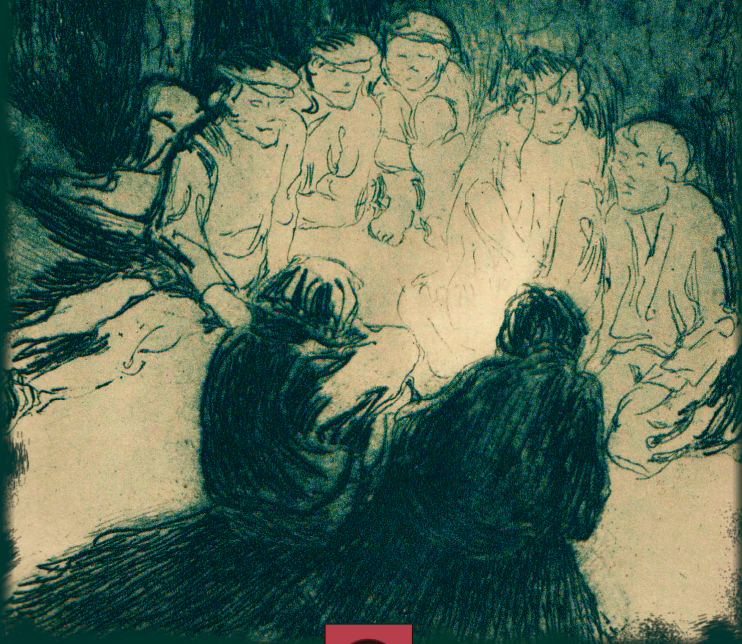

Aleksis Kivi

Kauhu- kertomukset

KUSTANTAMO
HELMIVYÖ

Kauhukertomukset

Aleksis Kivi

Kauhukertomukset

Kustantamo Helmivyö
Turku 2019

Aleksis Kivi: Kauhukertomukset

Toim. Juri Nummelin

ISBN 978-952-7211-45-8

Painopaikka: BoD, Norderstedt, Saksa

Aleksis Kivi kauhukirjailijana

Suomalaisen kauhukirjallisuuden historia alkaa 1800-luvun alusta ja Jaakko Juteinin *Kummituksista*. Pitkin vuosisataa ilmestyi monia kauhuksi laskettavia teoksia ja tekstejä, ja varsinkin 1850- ja 1860-luvuilla gotiikka näkyi ruotsinkielisessä proosassamme, kuten Zachris Topeliuksen ja Alex Gabriel Ingeliuksen teoksissa.

Pari vuosikymmentä myöhemmin suomalaiset kirjailijat ottivat vaikutteita kansantarinoista erilaisiin (ja edelleen vähälukuisiin) kauhukertomuksiinsa. Myös Aleksis Kiven *Seitsemässä veljeksessä* (1870) on useita tarinaan upotettuja kertomuksia, joista osa on selvää kauhua. Tarinoita kertoo kirjasivistystä arvostava pohitivainen Aapo, jonka mielestä veljesten tulisi asettua aloilleen ja mennä naimisiin. Osa Aapon tarinoista lienee ulkomaista alkuperää, osa peräisin kansantaruista, osa Kiven itsensä keksimiä. Tarinoita on julkaistu useaan otteeseen eri kokoelmissa (*Aleksis Kiven tarinoita*, 1947; *Linnan hirmuinen isäntä*, 1999; *Käärmeitten*

kuningas ja rohkea ratsastaja, 2002).

Rönsyilevän ja kielellisesti leikittelevän romaanin tunnetuin kauhutarina on varmasti “Kalvean immen tarina”, jossa peikko käy metsässä kulkevan immen kimppuun ja imee tästä veret pois kuitenkin sillä seurauksella, että nainen ei kuole. Tarinan onnellinen loppu ehkä sotii kauhutulkintaa vastaan, mutta kuvat verä imevästä vuoripeikosta ovat kuitenkin vahvoja. *Seitsemässä veljeksessä* tarina esitetään kansan suussa kulkevana taruna, mutta Kivi lieinee kuitenkin itse sen keksinyt. *Kalvean immen tarina* on ilmestynyt omana pienenä niteenään vuonna 1991 Markku Tantun kuvittamana.

Aapon muista tarinoista kauhua edustaa myös traagisesti päättyvä kertomus linnanherasta, joka mieluummin tappaa tytärpuolensa ja tämän rakastajan kuin antaa heidän saada toisensa. Kauhuksi tarinan tekee sen tunnelma: linnanherra on kuin jokin englantilaisen kauhuromaanin (tai Ingeliuksen *Harmaan linnan*) julma despootti. Rajuja tapahtumia korostaa kauhuromanttinen tausta: “leimahti taivas keran vielä, leimahti ja jyrisi; mutta pian vallitsi taasen kaikkialla hiljaisuus”.

Toisessa lyhyemmässä tarinassa ratsastaja kohtaa käärmeiden kuninkaan ja vie tämän kruunun, jolloin käärmeet lähtevät miehen perään. Kolmannessa tarinassa tavataan “Lapin tuntureilla” linnassaan asuva “voimallinen Hii-den-ruhtinas, mahtavin tenhomies Pohjolassa”. Nämä kertomukset eivät edusta niin selvästi kauhua kuin aiemmat, mutta oma jännittävä tunnelmansa niissä kuitenkin on. Aapon muihin tarinoihin kuuluvat historiallinen kertomus kristittyjen ja pakanoiden välisestä taistelusta sekä lyhyt humoreski siasta, joka on kateellinen ihmiselle tämän kauniista ulkomuodosta. Näitä kahta tarinaa en ole ottanut mukaan tähän valikoimaan.

Kauhuaineksia *Seitsemässä veljeksessä* on myös Simeonin näkemässä unessa, jossa Lusi-feerus vie hänet maailman huipulle ja näyttää maailman tuhoutumisen. Sitä en kuitenkaan halunnut tähän teokseen ottaa mukaan, sillä se poikkeaa tyyllillisesti ja kerronnallisesti Aapon yhtenäisistä tarinoista.

Kiven muussakin tuotannossa tapaa kauhuaihteita, kuten tarinassa “Vuoripeikot”. Se voisi hyvin olla osa *Seitsemän veljeksien* kudosta,

mutta se ilmestyi kuitenkin erillisenä kertomuksena Suometar-sanomalehdessä vuonna 1864 alaotsikolla “Tarina Nurmijärveltä”. “Vuoripeikot” ilmestyi vuonna 1947 pienenä kirjasena Erkki Tantun viehättävästi kuvittamana, ja samana vuonna ilmestyi myös Matti Visannin kuvittama *Aleksis Kiven tarinoita*, johon taru niin ikään sisältyy. Oskari Nousiainen esittelee *Vuoripeikkoihin* tekemissään jälkisanoina, että tarina matkalaista vaanivista peikoista on peiytynyt Kivelle Ruotsin kautta ja on saanut alkunsa jo Keski-Euroopassa keskiajalla. Kertomuksessa peikot varastavat Tuusulan kirkosta kalkin, ja tarinan sankari näkee unen, jossa enkeli käskää häntä käymään peikkojen perään. Huijauksen avulla hän saa peikoilta haltuunsa kirkon kalkin, ja peikot ajavat häntä takaa koko matkan kirkolle asti, jonka pihalle miehen hevonen tuupertuu kuolleena.

Kun “Vuoripeikot” ilmestyi Suomettaressa, sen lopussa julkaistiin myös Kiven ilmeisesti jutun saatesanoiksi ja kuvittajan ohjeiksi lisäämät sanat: “Maalarille, mielestämme, olisi tässä kiitollinen aine. Kuvaus, jossa ratsastaja yöllä syksyisessä tienoossa pitkin tietä kiittää, jä-

lissään peikot ahdistuen häntä, pilvet taivaalla hajoavat ja enkeli näkyy, joka sankarille huutaa jumalten neuvon, tämä ehkä olis miellyttävä kuvaus.” Tässä on tiivistettynä “Vuoripeikojen” kauhuaine, vahvan visuaalisuuden kautta syntyvä mielikuva yöllä yksisilmäisiä hirviöitä pakenevasta miehestä. Kauhuaineeksi “Vuoripeikoissa” on kuitenkin vähemmän kuin esimerkiksi “Kalvean immen tarinassa”. “Vuoripeikot” voi kuitenkin nähdä edelläkävijänä 1920-luvulla lyhyen aikaa kukoistaneelle kauhusadun alalajille.

Kiven kauhutarinat on julkaistu useaan otteeseen uudestaan, mutta niiden omalaatuisuudessa on riittämiin voimaa, että ne kestävät useamman julkaisun. Milloin *Seitsemästä veljeksestä* ei ole löytynyt tarinalle nimeä, olen sellaisen itse antanut.

Teos on syntynyt samalla, kun olen tehnyt suomalaisen kauhukirjallisuuden historiaa, joka ilmestyy vuonna 2019.

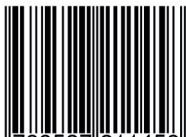
Turussa elokuussa 2019

Juri Nummelin

Uampyyreja, hulluja linnanherroja, peikkoja...

Teokseen on koottu Aleksis Kiven kauhua edustavat sisäkkäiskertomukset *Seitsemästä veljeksestä* sekä erillisenä novellina aikoinaan ilmestynyt *Vuoripeikot*.

9 789527 211458